

Kristeligt Dagblad

ETIK

LIV & SJÆL / ETIK

En scene for prostitution

31. okt 2008 00:00 Kunst kan åbne øjnene for etiske problemer og dilemmaer i mennesket, sagde K.E. Løgstrup. En teaterforestilling bruger prostituerede som skuespillere til at åbne publikums øjne, men er det etisk forsvarligt?

Her er en prostitueret fra gaden i København hentet ind til prøverne på forestillingen "Pretty Woman A/S", der har premiere i morgen. Forestillingens brug af prostituerede har vakt stor debat. – Per Morten Abrahamsen.

Johanne Duus Hornemann

I morgen aften klokken cirka 20 overværer publikum på en teaterscene i en container på Halmtorvet i København en moderne gendigtning af filmsuccesen "Pretty Woman" fra 1990.

Historien handler om en millionær, der køber en prostitueret, og midt i handlen bliver de forelskede. Trods lidt knas ender alt lykkeligt. De finder og vedstår deres kærlighed til hinanden, og ridende i en hvid limousine redder han hende fra en uværdig tilværelse på gaden.

I teaterversionen i morgen aften spilles den prostituerede bare ikke af en skuespiller. Rollen skal spilles af en narkoprostitueret fra Isted-gade i København, der i morgen aften, mens publikum overværer det på tv-skærme, hentes direkte fra gaden og får 2000 kroner for arbejdet.

Inde på scenen dirigeres og sufferes hun fra en øresnegl, for i modsætning til forestillingens skuespillere kender hun ikke manuskriptet.

"Pretty Woman A/S", som forestillingen hedder, har op til premieren skabt oprørte vande. Hårde verbale bølger af forargelse og kritik er skyllet ind over forestillingen og dens to bagmænd fra samfundsdebattører og politikere, mens andre samfundsdebattører og politikere med flere forsvarer idéen. Alle gør det vel at mærke, inden nogen har fået syn for sagn. De første, der får det, er morgendagens publikum.

Debatten viser, at forestillingen har sat sig godt til rette midt i et etisk dilemma. Et dilemma, som forfatteren Martin A. Hansen engang skrev følgende om inden for sin egen metier: "En skribent er en blodsuger, en vampyr. Flyv for Guds skyld ikke ind i det edderkoppespind, som De kalder min fortrolighed. Jeg spinder Dem omgående ind, suger Dem ud og offentliggør Dem til næste efterår."

Spørgsmålet er, om "Pretty Woman A/S" er en blodsuger, der spinder de prostituerede ind, suger dem ud og offentliggør dem for publikum de kommende 19 aftener på Halmtorvet i København. Eller om nogle af samfundets mest udsatte kvinder får en stemme og et ansigt, som kun de færreste har hørt og set det før, og dermed viser mennesket og ikke kun prædikatet?

For nogle år siden forlod Henning Jensen og to af hans skuespiller-kolleger en Hamlet-forestilling på Det Kongelige Teater, før den fik premiere.

Rollen som Ofelia skulle spilles af en pige med Downs syndrom, men Henning Jensen og hans to kolleger mente ikke, det foregik etisk eller kunstnerisk forsvarligt. Ifølge de tre skuespillere vidste pigen ikke, hvad hun gik ind til, og de tre skuespillere mente, at pigen blev misbrugt i en anden sags tjeneste.

Selvom Henning Jensen ikke mener, at omstændighederne omkring Hamlet og Pretty Woman A/S kan sammenlignes helt, så er der paralleller.

– Jeg betragter "Pretty Woman A/S" som en installation. Den prostituerede får først at vide, hvad hun skal, når hun står på scenen. Hun yder ikke andet end at tilfredsstille publikums nyfgenhed og usmagelighed, idet vi ved, hun er prostitueret. Det har ikke noget som helst med kunst at gøre. Hendes metier bliver udstillet på et sted, hvor det ikke hører hjemme at udstille den. Teatret burde vel være det sidste sted, hvor man viste rigtige menneskers afmagt, siger Henning Jensen.

Debat (2)

[Re: En scene for prostitution](#)[En scene for prostitution](#)

Johanne Duus Hornemann

[Artikler](#)[Profil](#)

De to idémænd og instruktører bag "Pretty Woman A/S", Jeppe Kristensen og Tue Biering, vil blandt andet gerne udfordre teatrets grænser og former i håbet om at give den klassiske, romantiske Askepot-historie tyngde. Det skal de barske realiteter gøre sit til. Normalt har Henning Jensen kun ros til overs for de to teaterfolk, men her er de gået for langt, mener han.

– Jeg synes til enhver tid, at teaterkunsten skal afprøve sine yderste grænser, men teater er ikke virkelighed. Teater afspejler virkeligheden, og det er noget ganske andet.

– Den prostituerede tages som gidsel for billetindtægternes skyld. Også selvom hun siger ja. Hun bliver ikke et fuldgyldigt menneske på scenen. Hun bliver ikke engang sig selv. Publikum, der går ud fra teatret, er stadig sig selv, men den prostituerede er ikke længere en kvinde. Hun er en prostitueret, siger Henning Jensen.

Den svenske dramatiker Lars Norén satte for nogle år siden gang i en lignende debat med sin forestilling "7 : 3" på Riksteatret i Stockholm i Sverige. Her blev tre virkelige fanger fra et svensk fængsel interviewet af en forfatter spillet af en skuespiller. Norén ville åbne en dør for en samtale med de mennesker, vi brændemærker, sagde han.

Det skabte heftig debat, og debatten blev ikke mindre heftig, da den ene af de tre fanger efter sidste opførelse flygtede og efterfølgende blev anklaget for drabet på to politibetjente.

Den danske samfundskunstner Kenneth A. Balfelt arbejder med samfundets udsatte i sine kunstprojekter. Omend på en anden måde end Lars Norén, Jeppe Kristensen og Tue Biering.

Han laver kunst med og til samfundets svage grupper og ikke om dem. Han står blandt andet bag "Fixerum" på Halmtorvet i København, hvor han i dialog med narkomanerne skabte et indbydende og rent rum til at fixe i. Han har også re-indrettet værestedet Mændenes Hjem i København sammen med billedkunstneren Fos, ligesom han har lavet et uddannelsesprojekt for fangerne i et afrikansk fængsel, så de havde mulighed for at tjene ærlige penge efter afsoning.

Ifølge Kenneth A. Balfelt er kunstens blanding af virkelighed og fiktion effektiv, når man fortæller om menneskers sociale ulykke, som det er tilfældet med "Pretty Woman A/S". Som kunstner må man spørge sig selv, hvordan man kan få folk til at føle, at for eksempel prostitution og sex som ydelse er et problem, som vi skal forholde os til.

– Hvis en skuespiller spiller rollen som prostitueret, vil vi aldrig kunne se helt bort fra, at hun er skuespiller. Vi vil altid kunne identificere os med den mandlige skuespillers lyst til hende. Det har ingen omkostninger for os som publikum at fantasere om, at man har et seksuelt forhold med hende. Hun er et menneske, ikke en prostitueret. Men når det er en prostitueret, der spiller rollen som prostitueret, kan man ikke længere beholde sine seksuelle fantasier på den rigtige side af den etiske grænse, siger Kenneth A. Balfelt.

Desuden giver det taletid til en gruppe mennesker, vi sjældent taler med, men ofte taler om, siger han.

– Som publikum bliver du dels revet væk fra din fantasi, og dels bliver du nødt til at tale med hende. Man flækkes mellem forførelse og afsky og må hele tiden forholde sig til sin egen etik omkring emnet. Med forestillingen er der mulighed for at gå fra at få en underholdende oplevelse til at få en erfaring. Det er en svær balancegang, og om instruktørerne formår at gå den, ved jeg selvfølgelig ikke, siger Kenneth A. Balfelt.

Men hvad får de prostituerede ud af, at publikum måske går grublende hjem med en erfaring og ikke kun er mætte og veltilfredse efter en god, underholdende oplevelse, kan man spørge.

– Normalt er de prostituerede ofre. Her får de en mulighed for at være aktive subjekter. De har valgt at være med, og de har mulighed for at agere inden for den gængse forestilling om, hvad prostitution er. De har aktiv del i projektet og kan arbejde for større forståelse, siger Kenneth A. Balfelt og peger på, at værestedet Reden bakker op om projektet.

– Faren er selvfølgelig, at den prostituerede falder igennem, og at idéen ikke virker. Det vil være synd at sende en kvinde på gaden derfra med et nederlag.

Derfor ligger den egentlige etiske udfordring hos instruktørerne, mener Kenneth A. Balfelt. De skal skabe rammer for, at den prostituerede får en succesfuld oplevelse ud af forestillingen.

– Det er ikke publikum, politikerne eller samfundsdebattørerne, der skal være de etiske dommere. Det er de prostituerede. Det er dem, der i sidste ende afgør, om projektet er etisk forsvarligt eller ej, siger Kenneth A. Balfelt.

duus@kristeligt-dagblad.dk